

ПРОГРАМА

вступних випробувань з

Української мови та літератури

для абітурієнтів на основі

повної загальної середньої освіти

Анотація

Програму вступного випробування для абітурієнтів розроблено на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури з урахуванням чинних програм з української мови та літератури для 10-11 класів (рівень стандарту, наказ Міністерства освіти і науки України від 14.07.2016 № 826).

Зважаючи на варіативність програм з української літератури для загальноосвітніх навчальних закладів, до програми внесено персоналії письменників і художні твори, вивчення яких передбачено всіма чинними програмами і відображено в усіх підручниках, рекомендованих Міністерством освіти і науки України.

Матеріал програми розподілено за такими розділами: «Українська мова» («Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія», «Лексикологія. Фразеологія», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис», «Способи відтворення чужого мовлення», «Стилістика», «Розвиток мовлення») та «Українська література» («Усна народна творчість», «Давня українська література», «Література кінця XVIII – початку XXст.», «Література XXст.», «Твори українських письменників-емігрантів», «Сучасний літературний процес»).

Пояснювальна записка

Українська мова – державна мова України. Вона є неоціненною національною святинєю, скарбницею духовних надбань народу, запорукою його подальшого культурного процесу. Мова виконує важливі освітні функції, адже є засобом спілкування, пізнання нагромаджених людством культурних цінностей. Як форма вияву національної й особистісної свідомості вона є засобом самопізнання, саморозвитку і самореалізації людини. Вільне володіння рідною мовою забезпечує реалізацію творчих можливостей абітурієнтів в усіх сферах життя, у тому числі і в майбутній професійній діяльності.

Компетентнісний підхід в освіті спрямовує навчально-виховний процес на формування ключових і предметної компетентностей. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти визначає такий перелік *ключових компетентностей*: уміння вчитися протягом життя, спілкування рідною/державною й іноземними мовами, математична, компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно-комунікаційна, соціальна і громадянська, здоров'язбережувальна, загальнокультурна, підприємницька, а також як предметну називає комунікативну.

Ключові (загальноосвітні) **компетентності** – здатності, яких набуває кожен суб'єкт освітнього процесу для самовизначення, загального розвитку й самореалізації.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності сформульовано в термінах компетентнісного підходу: **діяльнісний** — абітурієнт *розпізнає, розрізняє, описує, аналізує, порівнює, планує, застосовує* тощо; **знаннявий компонент** — *називає, формулює, записує, наводить приклади* тощо; **ціннісний** — *усвідомлює, критично ставиться, оцінює, обґрунтовує, робить висновки, висловлює судження* тощо.

**Абітурієнти повинні володіти такими компетентностями
Компетентнісний потенціал предмета «Українська мова»:**

Ключові компетентності	Компоненти
Спілкування державною мовою	<i>Уміння:</i> використовувати українську мову як державну для духовного, культурного й національного самовияву; застосовувати знання орфоепічних, орфографічних, пунктуаційних орфограм, пояснювати їх, правильно писати слова з вивченими орфограмами, знаходити і виправляти орфографічні помилки; застосовувати усі види мовленнєвої діяльності; усно й письмово тлумачити поняття, факти; висловлювати думки, почуття, погляди; оцінювати й осмислювати ситуацію спілкування; реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ; здійснювати адекватний змістові й умовам спілкування добір мовно-виражальних засобів; володіти засобами української мови — її стилями, типами, жанрами; правильно вимовляти й писати слова, творити їх граматичні форми; конструювати речення й тексти; дотримувати норм етикету під час спілкування.
Уміння вчитися впродовж життя	<i>Уміння:</i> визначати мету навчальної діяльності та способи її досягнення; планувати й організовувати власну навчальну діяльність; читати, використовуючи різні види читання; постійно поповнювати власний словниковий запас; користуватися різними джерелами довідкової інформації; здійснювати самооцінювання результатів власної діяльності, рефлексію; застосовувати комунікативні стратегії відповідно до мети та ситуації спілкування.
Соціальні та громадянські компетентності	<i>Уміння:</i> аргументовано і грамотно висловлювати власну громадянську позицію в суспільно-політичних питаннях; співпрацювати з іншими на результат, запобігати конфліктам і розв'язувати їх, досягати розумних компромісів.
Загально-культурна грамотність	<i>Уміння:</i> використовувати українську мову для духовного й культурного самовиявлення; дотримуватися норм української літературної мови та мовленнєвого етикету; використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях; створювати тексти, виражаючи власні ідеї, досвід і почуття та використовуючи художні засоби; добирати літературу для читання з метою одержання насолоди та користі від прочитаного.

Діяльнісна (стратегічна) змістова лінія

Види загально-	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки
----------------	---

навчальних умінь	
Організаційно-контрольні	<i>Абітурієнт:</i> усвідомлює та визначає <i>мотив</i> і <i>мету</i> власної пізнавальної й життєтворчої діяльності; планує діяльність для досягнення мети, розподіляючи її на етапи; оцінює проміжні й кінцеві <i>результати</i> пізнавальної діяльності, робить відповідні корективи.
Загальнопізнавальні (інтелектуальні, інформаційні)	<i>самостійно</i> аналізує мовні й позамовні поняття, явища, закономірності; порівнює, узагальнює, конкретизує їх; робить висновки на основі спостережень; виділяє головне з-поміж другорядного; здобуває інформацію з різноманітних джерел (довідкової, художньої літератури, ресурсів Інтернету тощо), здійснює бібліографічний пошук, працює з текстами вивчених типів, стилів і жанрів мовлення; систематизує, зіставляє, інтерпретує готову інформацію; моделює мовні й позамовні поняття, явища, закономірності.
Творчі	<i>самостійно</i> уявляє словесно описані предмети і явища, фантазує на основі сприйнятого; прогнозує подальший розвиток певних явищ; переносить раніше засвоєні знання й уміння в нову ситуацію; помічає й формулює проблеми в процесі навчання й життєтворчості; усвідомлює будову предмета вивчення; робить припущення щодо способу розв'язання певної проблеми; добирає аргументи для його доведення; спростовує хибні припущення й твердження.
Естетико-етичні	<i>усвідомлює</i> обов'язок кожної людини творити добро словом і ділом; готовий і здатний його виконувати, помічає й цінує красу в мовних явищах, у творах мистецтва, явищах природи, вчинках людей і результатах їхньої діяльності; критично оцінює відповідність своїх вчинків загальнолюдським моральним нормам, усуває помічені невідповідності; виявляє здатність поставити себе на місце іншої людини;.

Компетентнісний потенціал предмета «Українська література»

№ п/п	Ключова компетентність	Уміння і ставлення, формування яких можна забезпечити засобами предмета
1.	Спілкування державною	<i>Уміння:</i> розуміти україномовні тексти різних жанрів і стилів; послуговуватися державною мовою в різноманітних життєвих ситуаціях; застосовувати різноманітні комунікативні стратегії залежно від мети спілкування; толерантно дискутувати, відстоювати власну думку. <i>Ставлення:</i> поцінування краси й багатства української мови; усвідомлення ролі української мови як ключового чинника творення нації і держави, самоствердження особистості; відстоювання права спілкуватися українською мовою в різноманітних сферах життя суспільства
2.	Спілкування іноземними мовами	<i>Уміння:</i> порівнювати оригінальні художні тексти та їх україномовні переклади. <i>Ставлення:</i> утвердження багатства української мови; обстоювання можливості перекладу українською мовою будь-якого тексту іноземної мови; розуміння ролі іноземної мови як засобу пізнання іншого світу, збагачення власного культурного досвіду.
3.	Математична компетентність	<i>Уміння:</i> розвивати абстрактне мислення; – установлювати причиново-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію; – чітко формулювати визначення й будувати гіпотези; перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема). <i>Ставлення:</i> прагнення висловлюватися точно, логічно та послідовно.
4.	Компетентності у природничих	<i>Уміння:</i> критично оцінювати результати людської діяльності в природному середовищі, відображені у творах літератури. <i>Ставлення:</i> готовність до опанування новітніми технологіями; оперативне

	науках і технологіях	реагування на технологічні зміни.
5.	Інформаційно-цифрова компетентність	<i>Уміння:</i> діяти за алгоритмом; працювати в різних пошукових системах для отримання потрібної інформації; розпізнавати маніпулятивні технології і протистояти їм; грамотно й безпечно спілкуватися в мережі Інтернет. <i>Ставлення:</i> прагнення дотримуватися етичних норм у віртуальному інформаційному просторі; задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі; критичне ставлення до медійної інформації.
6.	Уміння вчитися впродовж життя	<i>Уміння:</i> визначати мету і цілі власної діяльності й розвитку, планувати й організовувати їх, здійснювати задумане, рефлексувати й оцінювати результат; використовувати різноманітні стратегії навчання; користуватися різними джерелами інформації; знаходити, аналізувати, систематизувати й узагальнювати одержану інформацію, перетворювати її з однієї знакової системи в іншу; працювати в парі, групі; читати, використовуючи різні види читання: ознайомлювальне, вибіркове, навчальне тощо; постійно поповнювати власний словниковий запас; застосовувати комунікативні стратегії відповідно до мети й ситуації спілкування. <i>Ставлення:</i> прагнення використовувати українську мову в різних життєвих ситуаціях; готовність удосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію; розуміння ролі читання для власного інтелектуального зростання.
7.	Ініціативність і підприємливість	<i>Уміння:</i> аналізувати життєву ситуацію з певної позиції; презентувати власні ідеї та ініціативи чітко, грамотно, використовуючи доцільні мовні засоби; використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій, рішень і виявлення лідерських якостей. <i>Ставлення:</i> готовність брати відповідальність за себе та інших; розуміння ролі комунікативних умінь для успішної професійної кар'єри.
8.	Соціальна та громадянська компетентності	<i>Уміння:</i> толерантно відстоювати власну позицію в дискусії; розрізняти маніпулятивні технології і протистояти їм; аргументовано й грамотно висловлювати власну думку щодо суспільно-політичних питань; уникати дискримінації інших у процесі спілкування; критично оцінювати тексти соціально-політичного змісту. <i>Ставлення:</i> повага до різних поглядів, ідей, вірувань; здатність співчувати, довіряти й викликати довіру; поцінування людської гідності; повага до закону та правових норм; утвердження права кожного на власну думку.
9.	Обізнаність та самовираження у сфері культури	<i>Уміння:</i> зіставляти специфіку розкриття певної теми (образу) в різних видах мистецтва; ідентифікувати себе як представника певної культури; визначати роль і місце української культури у світовому контексті; читати літературні твори, використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях; створювати тексти, висловлюючи власні ідеї, спираючись на досвід і почуття та використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби. <i>Ставлення:</i> поцінування набутків інших культур, зацікавлення ними; відкритість до міжкультурної комунікації; потреба читання літературних творів для естетичної насолоди та рефлексії над прочитаним.
10.	Екологічна грамотність і здорове життя	<i>Уміння:</i> ілюструвати екологічні проблеми прикладами з художніх творів; бережливо ставитися до природи як важливого чинника реалізації особистості; розуміти переваги здорового способу життя. <i>Ставлення:</i> усвідомлення людини як частини природи, незворотності покарання за зло, причинене довкіллю; аналіз літературних текстів (епізодів) екологічного спрямування, усні / письмові презентації в рамках дослідницьких проектів; готовність зберігати природні ресурси для сьогодення та майбутнього.

Тематичний план дисципліни «Українська мова»

№ з/п	Назва розділу	Зміст мовного матеріалу	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки
1	Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія	Алфавіт. Наголос. Співвідношення звуків і букв. Основні випадки уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Основні випадки чергування у-в, і-й. Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [e], [u], [o] в коренях слів. Сполучення йо, ьо. Правила вживання м'якого знака (знака м'якшення). Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання найпоширеніших складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис <i>н</i> та <i>nn</i> у прикметниках і дієприкметниках, <i>не</i> з різними частинами мови	<i>Абітурієнт</i> повинен вміти: розташовувати слова за алфавітом; наголошувати слова відповідно до орфоепічних норм; визначати звукове значення букв у словах; розпізнавати явища уподібнення й спрощення приголосних звуків, основні випадки чергування голосних і приголосних звуків, чергування у-в, і-й; розпізнавати вивчені орфограми; правильно писати слова з вивченими орфограмами, знаходити й виправляти орфографічні помилки на вивчені правила
2	Лексикологія. Фразеологія	Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про фразеологізми	<i>Абітурієнт</i> повинен пояснювати лексичні значення слів; добирати до слів синоніми й антоніми та використовувати їх у мовленні; уживати слова в переносному значенні; знаходити в тексті й доречно використовувати в мовленні вивчені групи слів за значенням (омоніми, синоніми, антоніми, пароніми); пояснювати значення фразеологізмів, правильно й комунікативно доцільно використовувати їх у мовленні
3	Будова слова. Словотвір	Будова слова. Спільнокореневі слова й форми того самого слова	<i>Абітурієнт</i> повинен визначати значущі частини й закінчення слова; розрізняти форми слова й спільнокореневі слова, правильно вживати їх у мовленні
4	Морфологія Іменник	Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Число іменників.	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати іменники; визначати належність іменників до певної групи за їхнім лексичним значенням, уживаністю в мовленні;

		Відмінювання іменників. Незмінювані іменники в українській мові. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Кличний відмінок іменників (на прикладі етикетних формул звертань пане полковнику, сестро Олено, друже Сергію, Інно Вікторівно і под.)	правильно відмінювати іменники, відрізняти правильні форми іменників від помилкових; використовувати іменники в мовленні, послуговуючись їхніми виражальними можливостями
5	Прикметник	Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням (якісні, відносні, присвійні). Відмінювання прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення. Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати й відмінювати прикметники; визначати розряди прикметників за значенням; утворювати форми ступенів порівняння якісних прикметників; відрізняти правильні форми прикметників від помилкових
6	Числівник	Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Типи відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників. Узгодження числівників з іменниками. Уживання числівників для позначення часу й дат	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати й відмінювати числівники; відрізняти правильні форми числівників від помилкових; правильно використовувати їх у мовленні; визначати сполучуваність числівників з іменниками; правильно утворювати форми числівників для позначення часу й дат
7	Займенник	Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання займенників. Правопис неозначених і заперечних займенників	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати й відмінювати займенники; відрізняти правильні форми займенників від помилкових, правильно використовувати їх у мовленні; правильно писати неозначені й заперечні займенники
8	Дієслово	Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Вид дієслова (доконаний і недоконаний). Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на <i>-но</i> , <i>-то</i>). Безособове дієслово. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни. Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу. Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на <i>-но</i> , <i>-то</i> .	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати дієслова, особливі форми дієслова, безособове дієслово; визначати види, часи й способи дієслів; відрізняти правильні форми дієслів від помилкових; правильно писати особові закінчення дієслів. Розпізнавати дієприкметники (зокрема-відрізняти їх від дієприслівників), визначати їхні морфологічні ознаки й синтаксичну роль; відрізняти правильні форми дієприкметників від помилкових; добирати й комунікативно доцільно використовувати дієприкметники, дієприкметникові звороти та безособові форми на <i>-но</i> , <i>-то</i> в мовленні. Розпізнавати

		Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівниковий зворот	дієприслівники, визначати їхні морфологічні ознаки, синтаксичну роль; відрізняти правильні форми дієприслівників від помилкових; . правильно будувати речення з дієприслівниковими зворотами
9	Прислівник	Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних за творення прислівників вищого та найвищого ступенів порівняння. Правопис прислівників на -о, -е, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати прислівники, визначати їхню синтаксичну роль, ступені порівняння прислівників; відрізняти правильні форми ступенів порівняння прислівників від помилкових; правильно писати прислівники й сполучення прислівникового типу; добирати й комунікативно доцільно використовувати прислівники в мовленні
10	Службові частини мови	Прийменник як службова частина мови. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Правопис прийменників. Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні й підрядні. Групи сполучників за вживанням (одиночні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис. сполучників. Розрізнення сполучників та інших співзвучних частин мови. Частка як службова частина мови. Правопис часток	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати прийменники, визначати їхні морфологічні ознаки; правильно й комунікативно доцільно використовувати прийменники в мовленні. Розпізнавати сполучники, визначати групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю, за вживанням і будовою; відрізняти сполучники від інших співзвучних частин мови; правильно й комунікативно доцільно використовувати сполучники в мовленні. Розпізнавати частки; правильно писати частки
11	Вигук	Вигук як частина мови. Правопис вигуків	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати вигуки й правильно їх писати
12	Синтаксис Слово-сполучення .	Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення	Розрізняти словосполучення й речення, сурядний і підрядний зв'язок між словами й частинами складного речення
13	Речення	Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень за метою . висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю: другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); . за наявністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, звертань, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення)	<i>Абітурієнт</i> повинен розрізняти речення різних видів: за метою висловлювання, за емоційним забарвленням, за будовою, складом граматичної основи, за наявністю другорядних членів, за наявністю необхідних членів речення, за наявністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, звертань, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення)

		словосполучень, речень, відокремлених членів речення)	
14	Просте двоскладне речення	Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Зв'язок між підметом та присудком. Тире між підметом і присудком	<i>Абітурієнт</i> повинен визначати структуру простого двоскладного речення, особливості зв'язку між підметом і присудком; правильно й комунікативно доцільно використовувати прості речення. Правильно вживати тире між підметом і присудком
15	Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному	Означення. Прикладка як різновид означення. Додаток. Обставина. Порівняльний зворот	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати види другорядних членів; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості другорядних членів речення в мовленні
16	Односкладні речення	Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні)	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати типи односкладних речень, визначати особливості кожного з типів; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості односкладних речень у власному мовленні
17	Просте ускладнене речення	Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами; Речення зі звертанням. Речення зі вставними словами, словосполученнями й реченнями, їхнє значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки - непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати просте речення з однорідними членами; звертаннями; вставними словами, словосполученнями й реченнями; відокремленими членами (означеннями, прикладками, додатками, обставинами), зокрема уточнювальними; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості таких речень у мовленні; правильно розставляти розділові знаки в них
18	Складне речення	Типи складних речень за способом зв'язку їхніх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати складні речення різних типів, визначати їхню структуру, види й засоби зв'язку між простими реченнями; добирати й конструювати складні речення, що оптимально відповідають конкретній комунікативній меті
19	Складно-сурядне речення	Складносурядне речення, його будова. Єднальні, протиставні й розділові сполучники в складносурядному реченні. Розділові знаки в складносурядному реченні	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати складносурядні речення; комунікативно доцільно використовувати їхні виражальні можливості в мовленні; правильно розставляти розділові

			знаки в складносурядному реченні
20	Складно-підрядне, речення.	Складнопідрядне речення, його будова. Головна й підрядна частини; Підрядні сполучники й сполучні, слова, як засоби зв'язку в складнопідрядному реченні. Основні види підрядних частин: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умови, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, розділові знаки в них	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати складнопідрядні речення, визначати їхню будову, зокрема складнопідрядних речень з кількома підрядними; визначати основні види підрядних частин, типи складнопідрядних речень за характером зв'язку між частинами; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості складнопідрядних речень різних типів у процесі спілкування; правильно розставляти розділові знаки в складнопідрядному реченні
21	Безсполучникове складне речення	Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати безсполучникові складні речення; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості безсполучникових складних речень у мовленні; правильно розставляти розділові знаки в них
22	Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку	Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку, розділові знаки в ньому	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості речень цього типу в мовленні; правильно розставляти розділові знаки в них
23	Способи відтворення чужого мовлення	Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог. Розділові знаки, в конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом	<i>Абітурієнт</i> повинен вміти замінювати пряму мову непрямою; правильно й доцільно використовувати в тексті пряму мову й цитати; правильно вживати розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом
24	Стилістика	Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їхні основні ознаки, функції	<i>Абітурієнт</i> повинен розпізнавати стилї мовлення, визначати особливості кожного з них; користуватися різноманітними виражальними засобами української мови в комунікативному процесі для оптимального досягнення мети спілкування
25	Розвиток мовлення	Види мовленнєвої, діяльності; адресант і адресат: мовлення; монологічне й	<i>Абітурієнт</i> повинен уважно читати, усвідомлювати й

		діалогічне мовлення; усне й писемне, мовлення. Тема й. основна думка висловлення; Вимоги, до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Основні ознаки, тексту, зв'язність, комунікативність, членованість у інформативність. Зміст, і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів	запам'ятовувати зміст прочитаного, диференціюючи в ньому головне та другорядне; критично оцінювати прочитане; аналізувати тексти різних стилів, типів і жанрів; будувати письмове висловлення, логічно викладаючи зміст, підпорядковуючи його темі й основній думці, задуму, вибраному стилю та типу мовлення, досягати визначеної комунікативної мети; формулювати, добирати доречні аргументи й приклади, робити висновок, висловлювати власну позицію, свій погляд на ситуацію чи обставини; правильно структурувати текст, використовуючи відповідні мовленнєві звороти; знаходити й виправляти помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень, спираючись на засвоєні знання

Тематичний план дисципліни «Українська література»			
1	Усна народна творчість	Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових і родинно-побутових пісень Пісні Марусі Чурай. «Віють вітри, віють буйні», «Засвіт встали козаченьки», Історичні пісні. «Ой Морозе, Морозенку», «Чи не той то хміль» Тематика, образи, зміст народних дум і балад. «Дума про Марусю Богуславку» Балада «Ой летіла стріла»	<i>Абітурієнт</i> повинен вміти: - розрізняти види й жанри усної народної творчості: різновиди календарно-обрядових пісень (щедрівки, колядки, веснянки, русальні, купальські і жнивварські пісні); суспільно-побутові, історичні й родинно-побутові пісні; думи, балади; визначати провідні мотиви творів усної народної творчості, їхні художні особливості; - розрізняти літературні роди, види й жанри; - співвідносити літературний твір із відповідним літературним напрямом, стилем, течією; - визначати тему, ідею, проблематику літературних творів; <i>Абітурієнт</i> повинен вміти: - розрізняти види й жанри усної народної творчості: різновиди календарно-обрядових пісень (щедрівки, колядки, веснянки, русальні, купальські і жнивварські пісні); суспільно-побутові, історичні й родинно-побутові пісні; думи, балади; визначати провідні мотиви
2	Давня українська література	«Повість минулих літ» (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги) «Слово про похід Ігорів» .	
3		Григорій Сковорода. «De libertate», «Всякому. місту — звичай і права...», «Бджола та Шершень»	
4	Література кінця XVIII - початку XX ст.	Іван Котляревський.. «Енеїда», «Наталка Полтавка»	
5		Тарас Шевченко. «Катерина», «Кавказ», «Сон («У всякого своя доля;...»)), «І мертвим, і живим, і ненародженим... », «Заповіт».	
6		Пантелеймон Куліш. «Чорна рада».	
7		Іван Нечуй-Левицький; «Кайдашева	

		сім'я»	творів усної народної творчості, їхні
8		Панас Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» (1,4 частини)	художні особливості; - розрізняти літературні роди, види й жанри; -
9		Іван Карпенко-Карий «Мартин Боруля»	співвідносити літературний твір із
10		Іван Франко. «Захар Беркут», «Чого являєшся мені у сні?..», «Мойсей»	відповідним літературним напрямом, стилем, течією; - . визначати тему, ідею, проблематику літературних творів;
11	Література XX ст.	Михайло Коцюбинський. «Тіні забутих предків», «Intermezzo»	характеризувати літературних героїв, коментувати їхні вчинки;
12		Василь Стефаник «Камінний хрест»	визначати художні образи і їхню роль у літературному творі; упізнавати літературних героїв за їхніми
13		Ольга Кобилянська. «Valse mélancolique»	цитатними характеристиками й репліками; орієнтуватися в сюжетах літературних творів; : визначати:
14		Леся Українка. «Contra spem spero!», «Лісова пісня»	сюжетні й позасюжетні елементи літературних творів, їхні
15		Микола Вороний. «Блакитна Панна»	композиційні особливості; визначати
16		Олександр Олесь. «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий!..»	провідні мотиви ліричних творів; аналізувати мову літературного твору; знаходити художні засоби й
17		Павло Тичина. «Пам'яті тридцяти», «Ви знаєте, як липа шелестить...», «О панно Інно...»	визначати їхню роль у літературних творах; співвідносити фрагмент літературного твору з його назвою та
18		Максим Рильський. «У теплі дні збирання винограду...»	автором; співвідносити письменників з фрагментами їхніх творів, а також з
19		Микола Хвильовий. «Я (Романтика)»	висловами митців та літературних критиків про них та їхні твори; знати
20		Володимир Сосюра. «Любіть Україну!»,	псевдоніми й справжні імена письменників, належність їх до
21		Валер'ян Підмогильний «Місто»	літературних епох, шкіл, угруповань; визначати місце і роль письменника в
22		Юрій Яновський. «Майстер корабля»	літературному процесі; пояснювати
23		Остап Вишня. «Моя автобіографія», «Сом»	поняття «розстріляне відродження», «київські неокласики», «. «празька школа поетів», «шістдесятництво», «дисидентство»;
24		Микола Куліш. «Мина Мазайло»	- орієнтуватися в основних
25		Богдан-Ігор Антонич. «Різдво»	тенденціях розвитку сучасної літератури;
26		Олександр Довженко. «Зачарована Десна»	Абітурієнт повинен знати такі
27		Андрій Малишко. «Пісня про рушник»	теоретико-літературні поняття:
28		Василь Симоненко. «Ти знаєш, що ти - людина?», «Задивляюсь у твої зіниці...», «Лебеді материнства»	- літературні роди: драма, епос (ліро-епос), лірика; її тематичні різновиди та жанри: інтимна, громадянська (патріотична), пейзажна, філософська; верлібр, ліричний вірш, пісня, послання, сонет;
29		Василь Голобородько. «Наша мова»	- епос та його жанри: новела, повість, роман, різновиди повісті та роману, усмішка;
30		Олесь Гончар. «Модри Камень»	- драма та її жанри: власне драма, драма-феєрія, комедія, трагікомедія;
31		Григорій Тютюнник. «Три зозулі з поклоном»	
32		Василь Стус. «Господи, гніву пречистого...»	
33		Іван Драч. «Балада про соняшник»	
34		Дмитро Павличко. «Два кольори»	
35		Ліна Костенко. «Страшні слова, коли вони мовчать...», «Маруся Чурай»	
36	Твори українських письменників-емігрантів	Іван Багряний. «Тигролови»	
37		Євген Маланюк. «Уривок з поеми»	
38	Сучасний літературн	Загальний огляд,- основні тенденції. Постмодернізм, як літературне явище	

	ий процес (кінець XX- початок XXI ст.)	- ліро-епос та його жанри: байка, балада, дума, історична пісня, поема; - літературні напрями, стилі, течії: бароко, класицизм, реалізм, модернізм (експресіонізм, імпресіонізм, символізм, неокласицизм, неоромантизм); постмодернізм як явище в сучасному літературному процесі; - ліричний герой, персонаж, прототип, художній образ; - тема, ідея, мотив, проблематика художнього твору; конфлікт у драматичному творі; - композиція художнього твору (сюжет, сюжетні й позасюжетні елементи); - види комічного: бурлеск, гротеск, гумор, іронія, сарказм, сатира, травестія; - художні засоби: алегорія, алітерація, алюзія, анафора, антитеза, асонанс, гіпербола, епітет (постійний епітет), епіфора, інверсія, метафора, метонімія, оксиморон, паралелізм, персоніфікація, порівняння, рефрен, риторичне .. звертання, риторичне запитання, символ, тавтологія
--	--	--

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ АБІТУРІЄНТІВ

Вступне випробування навчальних досягнень з української мови і літератури абітурієнти складають письмово у формі тестування.

Тестові завдання закритої форми складаються з трьох частин: I частина (мовний блок) містить 1-28 завдання, II частина (читання й аналіз тексту) — 29 – 32 завдання, III частина (література) – 34-68 завдання.

Неправильно позначені та виправлені відповіді у бланку відповідей вважатимуться помилкою. Результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, зазначених у бланку.

Загальна кількість тестових завдань – 68. Час виконання – 70 хвилин.

НОРМАТИВИ ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТУ

Мінімальна кількість балів– 100. Максимальна кількість балів – 200 балів.

Відповідності тестових балів оцінкам рівнів навчальних досягнень за шкалою 1 - 12 балів наведено у таблиці.

Мовний блок тесту включає 32 завдання. Максимальна кількість тестових балів, що може набрати абітурієнт, правильно виконавши всі завдання мовної частини тесту, дорівнює 68 балам.

На підставі кількості тестових балів, яку набрав абітурієнт за виконання завдань буде визначена його оцінка за 12-бальною шкалою.

**Таблиці відповідності тестових балів оцінкам рівнів навчальних досягнень
за шкалою 1 - 12 балів**

0 - 5	1
6 - 10	2
11 - 15	3
16 - 20	4
21 - 26	5
27 - 32	6
33 - 38	7
39 - 43	8
44 - 49	9
50 - 55	10
56 - 61	11
62 - 68	12

**Схема переведення балів,
отриманих за виконання тесту з української мови та літератури
у шкалу 100-200 балів**

1	100		5	130		9	170
2	100		6	140		10	180
3	110		7	150		11	190
4	120		8	160		12	200

Список рекомендованої літератури

1. Авраменко О.М., Чуріна В.Ф. Українська мова. Збірник диктантів, 9 клас. – К.: Грамота, 2016.
2. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б.. Українська мова: Підручник (академічний рівень). – К.: Зодіак-ЕКО ВД, Освіта, 2010-2011.
3. Джерела пружно б'ють: Хрестоматія з української літератури для 9 класу/ Уклад. Борис Степанишин. - К.: Арт-Освіта, 2004.
4. Дияк О.В, Прудка В.М. Українська мова. Довідник для абітурієнтів та школярів.- К.: Літера ЛТД, 2011.
5. Жовтобрюх В.Ф. Українська мова. Рівень стандарту. Комплексний зошит для контролю знань., 10-11 класи. – К.: Ранок, 2011.
6. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів. Навч. посіб. – 4-те вид., допов.- К.: Вища школа, 2003.
7. Козачук Г.О. Українська мова. Практикум, К. :Вища школа, 2008.

8. Лобода В.В., Скуратівський В.Л. Українська мова в таблицях: Довідник. – К., 2008.
9. Новосолова В.І., Скуратівський Л.В., Плетньова Л.В. Українська мова: збірник тестових завдань для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. – К.: Генеза, 2009.
10. Орфографічний словник української мови. – К.: Довіра, 1994.
11. Словник-довідник правопису та слововживання/За ред. В.М. Русанівського. – К., 1996.
12. Словник труднощів української мови/За ред. С.Я. Єрмоленко. – К., 1989.
13. Українська мова: Збірник диктантів для випускних екзаменів. - К., 2010.
14. Український правопис/ НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні, Ін-т української мови. – К.: Наукова думка, 2012.
15. Українська література: Хрестоматія нововведених творів за програмою 2002 року: У 3-х част./Автор-упорядник Р.В.Мовчан. - Частина третя (9 - 11 класи). - К.: Генеза, 2003.
16. Українська література: Хрестоматія для 10 класу середніх загальноосвітніх навчальних закладів/ Упоряд. П.П. Хропко, В.Ф.Погребенник. - К.: Ковчег, 2003.
17. Українська мова і література - завдання та відповіді зовнішнього незалежного оцінювання 2008 року.
18. Українська мова (рівень стандарту): підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Авраменко О. – К: Грамота, 2017.
19. Українська мова (рівень стандарту): підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Глазова О. П.– Харків: Вид-во «Ранок», 2017.
20. Шевчук С.В. Українська мова. Збірник диктантів (навч. посібник). Вища школа, 2002.
21. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. – К.: Освіта, 2002.
22. Ярмоленко С.Я., Сичова В.Т. Українська мова. 11 клас: Підручник (рівень стандарту). – К.: Грамота, 2011.

Інтернет-ресурси

[http:// 2.webpen.com.ua](http://2.webpen.com.ua)
<http:// ukr-mova.in.ua>
<http:// 4.learningapps.org>
<http:// learningapps.org>
<http:// learningapps.org>
<http://learningapps.org/2197145>
<http:// learningapps.org/2274443>
<http://200baliv.org.ua>
<http://zno.if.ua>
<http://pravopys.net>
<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
<http://www.linguistika.com.ua>
<http://sum.in.ua>
<http:// arealme.com/>